

ბით მოძრაობის მასა. ეს გერმანელთა ქვეითი ჯარი გახლავთ. მოდიან მჭიდროდ შეჯგუფებულ რაზმებად. აი, მოახლოვდნენ კიდევ და გადმოგვეყვინა. მაგრამ გაისიძის ტელეფონის ხარი ბატარეებზე მუსიკა ახლა ჩვენის მხრით ხმაურობს. კვლავ ჯოჯოხეთური სურათი იშლება. ორს გორაკის შუა და პატარა ბილიკებზე მტრის რაზმები მოდიან და მოდიან. აღდგინა ახალი ამ კოცხალთა ჯაჭვის ვეწვეტათ, მაგრამ მამყვლი მოდიან და ჯაჭვი ისევ მივლ სახეს იღებს, სწრაფად გრძელდება. ტელეფონის ახალი ხარის წვრილი. ხარბაზნები ხმაურობენ. მდგომარეობა მოიერიშეების კრიტიკული ხდება. ბინოკლითაც ვხედავთ თუ გავიგებთ ჯარის კაცები როგორ ეცემიან, როგორ ცოცხლები იმარბებიან, ან ხარბაზნის ტყეებს როგორ მიჰყვანენ ნათელ-ნათელად. მივლი მთა დასახირობული გემების იმარბობა. მაგრამ პირველ ტალახს მოსდევს მეორე, ტყვიის წვიმის თამაზად გვევლინება, იერიში უფრო მკაცრია, შეუპოვარი. ვლდი თრთის. ნუთუ მოვლენ? მაგრამ ჩვენი მძიმე ხარბაზნები დროს ირჩევენ და თვითონ დატყვნიან ვულკანისავით ხეტოვებენ, ანგრევენ. ვეღარც კი არჩე, ვინ ტრიალებს ჰერში, ევა არის თუ აღმზიანები! გერმანელები იხევენ, ნიუხედავად მათი ზეკაცური იერიშებისა, მოგვრებულ იქნენ. ვმშვიდდებით. მთელი გულით ამოვისუნთქეთ...

სტიქიანაც იმორჩილებენ.

„Petit Journal“-ში დაბეჭდილია ვრცელი წერილი მეტროლოგიის ობსერვატორიის დირექტორ მორისი, რომელიც ურჩევს ფრანგ სარდლებს რომები მიიღონ მოწინააღმდეგეების საწინააღმდეგეობა, რადგანაც მალე დაიწყება 70 დღის განმავლობაში იმ ქარების ხანაში, რომელიც ქროლავს დაიწყებენ ფრანგ-ინგლისურ ჯარების კენო. გერმანელები უკვე დაუშვადებით აუარებელი მიღები ამ გაზების გამოსაშვებად. გერმანელები დიად იერიშებს აპირებენ და ჩვენც ზომები უნდა მივიღოთ, ვინაიდან სტიქიანაც იმორჩილებენ, თავიანთ სასარგებლოდ იყენებენ.

გერმანელების განცხადება.

საეპრო გემების დაღუპვის შესახებ გერმანეთის მრავალ მხრით მოსდის პროტესტი. ამავე გერმანეთმა განაცხადა: „საეპრო გემების შეთარაღება უკანონოდ მიგვაჩნია, ვინაიდან გეოგრაფიის დრო აღარ არის, მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ ამ შეთარაღებით არა თუ თავს იცავენ ჩვენი მტრები; არამედ იერიშისთვისაც ემზადებიან. გერმანელები ხელს ვერ ავიღებთ წყალქვეშა თარეშზე. ეს ერთად-ერთი საშუალებაა მოგვეპოვება ინგლისთან საბრძოლველად. მიუხედავად ამისა ვეცდებით ნეიტრალ სახელმწიფოთა ინტერესებზე დავიცვათ, არა ვაგნით არა ჩვენ ვიცით ვისთანაც ვაქვამს საქმე და ვისთანაც უნდა ამოვიღოთ მხავილი“.

უპანასენალი უმსტა

გერმანელების ზარალი ვერდენთან.

„ტაიმს“-ისა და „დეილი მილის“-ცნობით, გერმანელებს ვერდენთან 100 ათასი მეომარი დაჰკლეს.

გერმანეთი და პორტუგალია.

გერმანეთმა პორტუგალიას ულტიმატუმი წარუდგინა, 48 საათში განსაზღვრული ვადისთვის დაელოდებოდა.

სათათბროს გარშემო.

ფინანსთა მინისტრმა შეიმუშავა კონ-პროექტის ძირითადი დებულება-ნი მტრის შემოსევისაგან დაზარალებულთა მიერ აღიარებული უზამდგომლობათა განხილველ კომიტეტისა. მთავარი ვაგეგმა ამ კომიტეტისა პეტროგრადში იქნება. კომიტეტში უმაღლესი მთავრობა დაწინაურდა 4 სენატორს და უწყებათა წარმომადგენლებს.

ბრძოლის ველზე

აქტიურად, მაგრამ ბეჯითი ნაბიჯით ვითარდება საზინელი ბრძოლა დასავლეთ ასპარეზზე. გერმანელთა იერიშები ვერდენის მიმართულებით თანდათან საზინელ ხასიათს იღებს. ძალთა თანასწორობა ირყევა და ვინ იქნის, შორს აღარ იყოს დრო, რომ ფაქტობრივად ცემდ აღმართული ფოლადის კოჭი ძირაან-ფესვიანად წამოიქცეს და უსაზინელესი ჯოჯოხეთური სურათი გადაგვეშალოს ყველას თვალწინ.

გერმანელთა მხრივ ენერგიული შემოტევის უკვე მესამე პერიოდი დაიწყო. აღსანიშნავია, რომ თვითველი პერიოდი თანდათანობით ინტენსივობით წინასწარს აღმავალია. დღევანდელ ბრძოლას საზინულებით ვერ შეედრება არც იზერზე ბრძოლა, არც არტუში მომხდარი ლაშქრობანი, არც მარნა. სუასონისა თუ შამშანის ბრძოლა. 7 თებერვლიდან მოყოლებული ვერდენის ოპერაცია რთულ ფაზაში გადადის და გერმანელთა სასარგებლოდ ვითარდება. მოკლე ანგარიშით გერმანელთა წარმატება ოფიციალური ბიულეტენების მიხედვით ასეთია: 7-8 თებერვლამდე საარტილერიო სროლა უმეფრავალეს წერტილს აღწევს. შემთავრებად ცეცხლი ხედებოდა ვერდენის წინა სიმაგრეებს მასის მარჯვენა ნაპირისა და ფრამენის შუა. გერმანელთა არტილერიის კოცხალმა წააფრიალა ომინის ტყე და ცირის ტყე ოტბარირის ვასწერიც. იმავე დღეს გერმანელებმა იერიში დაიწყეს და თხილების რამდენიმე წყება იღვდეს ხელთ და მეორე წყებაზედაც გადავიდა ერბუსკენ. პირველად აი ამ ადგილს უკუაგდეს ფრანგებმა. 8 თებერვალს გერმანელებმა მძიმე არტილერია აანბურეს და კვლავ იერიშებით წამოიღონ 15 კილომეტრზე გაქიმულ ფრონტზე. დილით გერმანელებმა აიღეს ომინის ტყე და ნაშუალებვე მასის მარცხენა ნაპირზე გაიშლნენ. ამას მეორე იერიში მოჰ-

ყვა, რაც დამთავრდა მათ მიერ კორსის ტყის აღება. ამის შემდეგ ფრანგები იძულებული გახდნენ ომინი დაეტოვებინათ. ამ დღეს გერმანელებმა გააცხოველეს ბრძოლა თითქმის 40 კილომეტრის სიგრძეზე, თებერვლისა და ეტრის შუა. 9-10 თებერვალს გერმანელებმა აიღეს სამინის, თერთმეტში გერმანელები შეეცადნენ ლოუზონის აღებას, ამასთანავე იერიში მიიტანეს ლუაზონზე, მაგრამ იერიში გატყდა. ამ საღამოთი ფრანგთა ჯარების ხაზს შეადგენდა სოფელი ბრა, ჰუაგრეს ვერდენზე, ოდრონი, დელონი და არდამონი. ამასთანავე ფრანგთა ჯარებს, რომელიც ვერში იდგნენ, ბრძანება მოუვიდათ მასის დასავლეთით წასულიყვნენ, რომ გერმანელთა ვა არ მოეპოვებინათ. გერმანელთა ვა არ მოეპოვებინათ. გერმანელთა ვა არ მოეპოვებინათ. გერმანელთა ვა არ მოეპოვებინათ.

ეს ბურჯი მიწასთან ვასწორებულ იქნა და ხელიდან ხელში გადადიოდა. ამ რაიონში ორივე მხარე დიდად დაზარალდა. გერმანელთა ცნობებით მარტო ტყვედ ათი ათასი ფრანგი წამოვიყვანეთ. ინგლისური ვაზთებით უარს ჰყოფენ ამ ცნობას (თუმცა ოფიციალად არა) და დასძენენ, გერმანელებმა ამ რიცხვში დახოცილებიც იანგარიშეს. თეთონ ვაიარჯებულთა ც დიდი ზარალი მოსულიათ. ფრონტის აღების შემდეგ ფრანგები ანგარიშობენ, უკანასკნელი 30-40 ათასი კაცი დახკოდათ. თავისი მხრით გერმანელები ამ რიცხვს მატარებდნენ, თვითონ, უარსაყოფენ, მაგრამ მსიხლოლოგიური თვალსაზრისით ადგილი ასახსნელია ამ დაკუნებულ ცნობათა ასხა: ყველა თავისას ჰყვრებას. მიუხედავად ამისა უნდა ვიფიქროთ, რომ ორივე მხარეს დიდი ზარალი უნდა მოსვლიდეს, ვინაიდან ორთავე მხარე ამ ადგილს თავგამოდებით ეკვეთებოდნენ. ყველა ქვეყნის სამხედრო მიმომხილველი ერთხმად დასძენენ, რომ ამ რაიონის დაკარგვა მთელ კატასტროფის თანასწორი იქნებოდა. ცხადია, საფრანგეთი აქ შიშველ გულს ზარბაზნის ტყვიას მიუშვერდა და ისე კი ნაბიჯსაც არ დაუთმობდა მტერს, ხოლო გერმანელები მსხვერპლს არ მოერიდებოდნენ, რადგან ოპერაციის შეტერება მთელი მათი პრესტიჟის დაკემა იქნებოდა.

მაგრამ ეს ადგილი დაიკვიდრეს და ახლა ამავე სახელის სოფელს ეკვეთება. 19 თებერვლი ამ სოფლის გარეშე მთელი დღის სისხლით არის აღნიშნული. ამასთანავე გერმანელები სცილობენ ფოლადის რკალი ჩრდილოეთ მალაბზე გადიანენ, სადაც 20-21 თებერვალს დაშვიდებდნენ კიდევ ამის შემდეგ გერმანელთა ეტყობათ მისწრაფება მასის მაღლობთა ხელში ჩასაგდებად და დასავლეთით შემოტევა, რაც უკვე სისრულეში მო-

ყვანეს. გუშინდელი ოფიციალი ბიულეტენის მიხედვით და ჩვენი საკუთარი კორესპონდენტის სიტყვით გერმანელებმა მასის დასავლეთით დაიწყეს შეტევა. ეს მესამე პერიოდია, სამართლიანად დასაზარალებელი მიმომხილველი. მესამე პერიოდი, შესაძლებელია, ამ ოპერაციის ლიკვიდაციის მომხდენელი. ეს მესამე პერიოდი წინანდლთაგან განირჩევა თავისი სიმკაცრით. 800 უდიდესი ზარბაზანი შეუწყვეტლევ ჰქუხს ამ მხარეს, გერმანელები არც აქერიდებიან ტყეა-წამალს. მდგომარეობა ვაითო ტყეა, სახითაო ვადა. უკვე მასის დასავლეთით მკაცრი ბრძოლის შემდეგ გერმანელთა ხელთ იღებს „265“ მაღლობი, ამის გარდა ბეტნეურისა და მასის შუა აიღეს სოფელი ვორი და უნდა მოელოდეთ, რომ მალე დიდესი მწვერვალებზეც მოხდება საზინელი ბრძოლა, რის აღებაც ვერდენის ოპერაციის დასასრულს უნდა მოასწავებდეს, ვინაიდან ვერდენი იგი სამხრეთით თითქმის მთლად შემოტყვული იქნება მძიმე არტილერიის ცეცხლში ვახვეული. ვერდენის საზღვრისწერი დღეები ახლოვდებიან. გერმანელები ზურგიით მოქცევას ემტყებიან, მაგრამ ფრანგები მამაცურად უწყლავდებიან და დარწმუნებულნი არიან, რომ ვერდენი კისრის მოატეხინებს გერმანელებს.

თუ დასავლეთ ფრონტზე მჭიდვარე ამბები მოდის, რასაც სამხედრო მიმომხილველთა (შუმსიკი მაგალითად) საიმედო სიტყვებიც ვერ ჰყვრება, ვერ გვაფრთხილებს, სამაგიეროდ კავკასიის ფრონტზე რუსის ჯართა წინაგა გამარჯვების ამბებით მოდის. როგორც ოფიციალ მოხსენებებიდან სჩანს აღებულია ატინა და რიხეს მიმართულებით ტრაპიზონს ემტყებიან.

თბილისი, 25 თებერვლი

შარშან პეტროგრა

დის დღეშთა სააგენტომ მთელ რუსეთს მოსდო, ქართველებს ულიალობის გზაზედ სდგანან და ოსმალეთ-გერმანეთთან ურთიერთობაში არიანო. სახში ვეგვეს ვიცეს ცნობილი დღეშთა. ქართველებს საზოგადოებამ დიდის ერთსულენებით გაილაშქრა ამ ინსინუაციის წინააღმდეგ. სააგენტო იძულებული ვახდა ნათქვამი უკან წაეთო ქართველ საზოგადოებებს დამამოშინებელ კილოზე გამოლაპარაკებოდა. დღევანდელს საზოგადოებამ მიხედვით, მარტოალი, ამ ამავს მთელი რუსეთი არ შემოურბენია, მაგრამ არსებითად პრინციპულად ისიც იმდენად შეუწყნარებელია და ასახედრებელი, რადენადაც შეუწყნარებელი და აღმამოთელებელი იყო ზემოაღნიშნული ვიცეს

დღეშთა. საქმე შემდეგშია: აზრუმის საზინის ვამო და ხაშურში ვარდახელი საზინელები პარაკლისის შემდეგ, დაბის კომენდანტს შეკრებილ საზოგადოების წინაშე სიტყვა წარმოუთქვამს, სადაც ქართველებს უმაღლესი მოხსენებელი და ულიალობა დაუწამებია. ვინ ვინაა, მაგრამ რუსის მუედარს ყველაზედ უკეთ უნდა მოესხენებოდა, თუ რა დამამშვენებლის სიმაკით იბრძვის ქართველი მეომარი მის ვერდით ბრძოლის ველზე.

ქართველი ჯარისკაცებისა და ოფიცრების საზინეშთა გმირობა რუსეთის უმაღლეს სარდლობის წარმომადგენლებს არა ერთჯერ აღუნიშნავია. თავდადება, საკუთარი სიცოცხლის შეწირვა, ამაზედ მეტი საბუთი მოვალეობის უმწიკლო შესრულებისათვის, სად ვაგონილა? მაგრამ ჩვენ ეს მხარე არ ვაინტერესებს. ჩვენ გვინდა აღვნიშნოთ, რომ ხაშურის ქართველ საზოგადოებას სრულიად სამართლიანი აღმოუთება შეუშინებელი დარჩა, რომ ამ საზოგადოების ხმამ ვერ მიალწია სადაც ვერ იყო, ვერ მიალწია, რადგან ქართველი მოწინავე წოდების წინამძღოლებმა, რომელთაც ეს ამბავი საგანგებოთ ეუწყა, უკრც ეს გაიბერტყეს, და ვის უნდა ვაგვო უკეთ ხაშურის ქართველობის კანონიერი აღმფიქრებელი, თუ არა იმ წინამძღოლს, რომელმაც მთელი ვუბერების თავდაზნაურთა საქმე იმტომ მიატოვა, რომ მომქმედ ვარში წასულიყო და იქ რუს კოლეგებთან ერთად თავი დაედაცა?

25 კომენდანტის სიტყვას ამ წინამძღოლის გრძობა კიდევ უფრო უნდა შევლახა, როგორც ქართველი მეომრისა და მასში უნდა აღეძრა კანონიერი სურვილი შეურაცხველად ინსინუაციის წინააღმდეგ შესაფერ ზომის მისაღებად. ვსაქვით, ეს პირადი ხასიათის საქმე იყო და წინამძღოლსაც, როგორც პიროვნებას შეეღობ ამისთვის თავი არ შეეფუხებინა. მაგრამ 25 კომენდანტის სიტყვა ხომ ქართველებს ეხება საერთოდ. ხოლო ქართველობის გრძობას დაეცა უნდა ყოველს დროსა და პირობებში. იმ ქართველმა საზოგადოებამ, რომელმაც მოისმინა 25 კომენდანტის სიტყვა, თავი შეურაცხველად იგარძნო და მოისურვა პასუხის საგებად გამოეყვანა უსაბუთო ბრალმდებელი. ამ მიზნით ხაშურის ქართველობამ ორივე ვუბერნიის წინამძღოლებს მიმართა და სთხოვა შესაფერია ნაბიჯი ვადაედაცა. შეუძლებელია, უუფრადებოდ დატოვება ასეთი ინსინუაციებისა. ჩვენდა სამწუხაროდ, საქართველოში დღეშთა ქართველი ჯერჯერობით ერთადერთი ინსტიტუტია, რომელსაც ხმა ყოველგან მიუწვდება და ყოველგან ოფიციალურად მიესვლება. ამ დაწვეულულებს მთავარი პერსონაჟებს შპაოთებთ ქვეყნის დირსება და ინტერესის თავგამოდებით დაიცე ყოველგან და ყოველთვის. ეს მათი პირდაპირი მოვალეობაა. ჩვენთვის ვაგვებათა, როდესაც ამ მოვალეობის მიფუქმება სისტემად არის ვადაქცილი!

სოფელ ვალის სამრევლოში, როგორც სხვა სამრევლოებშიც, ქართველი ენაზე სწარმოებდა. ქართველ ამტყველდნენ ქრისტიანულ სარწმუნოების პირველი მოციქულნი, საუკუნეთა განმავლობაში სამეგრელოში, სვანეთში, თუ საშურზაყანოში სასულიერო მსახურება მხოლოდ ამ ენაზედ სრულდებოდა.

ვასულ საუკუნეში ქართულმა ენამ დიდი დღევა განიცადა, არამც თუ განაბრა ნაწილებში, არამედ თვით „უფაგულ საქართველოში“. მაგრამ ვანლო დრომ, როდესაც შპოგლოტი ვანი ქომავლობა დიდ ბოროტკომედებათ ჩაითვლებოდა, ეხლა ყველას აქვს საშუალება მოითხოვოს, რომ სკოლებში შპოგლოტი ენას შესაფერისი და კანონის მიერ მიკუთვნებული ადგილი დაეთმოს. სოფელ ვალის სამრევლო სკოლაში ქართველთა შორის წერაკითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას საკუთარი ქართული ენის მასწავლებლებს ჰყავს და თუ ენისკომისიის განკარგულება შეუცვლელი დარჩა, წერაკითხვის საზოგადოების მასწავლებლის შრომა თითქმის სრულებით უნაყოფო და უშედეგო შეიქნება. ამის გამო, იმედა, როგორც წერაკითხვის საზოგადოება, ავრედვე ვალის სამრევლო სკოლის განკარგულებას და თვით ვალის საზოგადოებაც შესაფერ ზომებს მიიღებენ.

სომხური პრესა

სომხურ ვაზეთ „პაკარის“ მე-6 და მე-8 ნომერში მოთავსებულია მახტანაკის პვედლონობით შემდეგი წერილი: „ვაიციერთ ჩვენი მეზობლები“. მოგვყავს ეს წერილი.

სომხური პრესის ყველაზე ვაგრცელებულმა და სომხური მკითხველი საზოგადოების უმეტესობის ხმის გამოხატველმა ორგანომ „პორიონ“-მა უკანასკნელ ხანეში თამამი ავანტიურნიზის გზით იწყო საარული.

აქვადებს რა თავის თავს სახალხო ვაზეთად, ამასთან ერთად ეს ვაზეთი მარჯვლად და მარცხნივ, ულომეგლად და უშეშრად უმისხებს და სტყორცის მახვილ ისრებს.

ამ ჩვენი წერილის მიზანია ცხადვით, თუ ამ ვაზეთმა რამდენად ხალხური ხასიათი მიიღო და რამდენად დამორდა იგი თავის მეზობელ ხალ-

სოფლად

„დავდივარ სოფლად, ვეღად ვაქტილი დ ვიკვლევ ობლად მტოვებულსა სოფელსა ოხრად“.

სამამახალხოების შეჯგუფება.—მოხელეების მოქმედება და მათი დახასიათება.—ეკლესიები.—გლეხების წესობრივი და ფიზიკური დაცემა.—სკოლები.—ურნალ-ვაზეთების ვაგრცელება.—სიძვირესთან ბრძოლა.—გომის აღებ-მიცემა.

(ვაგრძელება. იხ. „საქ.“ № 42)

ურნალ-ვაზეთების ვაგრცელება.

ვაზეთი სოფლად ეს ერთად-ერთი დამპირაა, რომელსაც შეაქვს შუქი და ამოკარავს მათ გონებრივ მესხიერებას. ვაზეთი არის ეს ერთად-ერთი შემეფრთხილებელი ძალა განათლებულ ქვეყნებთან და მიყრუებულ სოფელს შორის.

სოფელიც დაინტერესა ვაზეთმა და მათ შორის წერა-კითხვა რომ ვაგრცელებული ყოფილიყო, უნდა მოეფინებოდა ურნალ-ვაზეთობა.

უსწავლელი გლეხი ცოფრ-მანანასავით ვაზეთს ეპოტინება, ასე ვაგონია მართლა კითხვა იცოდეს და, როდესაც დაუძებებს—შენი კიროზე, წამი კითხვ, რა ამბებსა სწერენო, მაშინ მხოლოდ რწმუნდები, რომ მას კითხვა არა სციოდნია. და ბევრჯელ გულში ჩაიკრავს ხოლმე,—ახ, ნეტა კითხვა ვიცოდლო! და ამ გამოძახილში მთელი გერმანული ვაუნთალებლობის, სურვილი ცდინისა და მისი სულის კვეთება იხატება.

ამსოვს ამ 25-30 წლის წინადაც კექსიოდე ურნალ-ვაზეთი მოდიოდა საღვურ გომით: ფცაში, აბისში, ავლეშში და ოქონაში, მათ შორის უფრო რუსული იყო.

დაეწყით საღვურ გომიდან: რკინის გზის მოხაზუბრებს მოსდით: „სახ. ფურც.“—2 „Пробуж.“—1, „Нива“—1, „Ран. Ут.“—1, „Тиф. Лис.“—1, „Вокр. Св.“—1, „Жур. для хоз.“—1.

რკინის გზის მუშებს: „ახრი“—1. გომის ბიბლიოთეკას—„ახრი“ ეშმიკის მათრახი“, „განათ.“, „თეატრიც.“, „Зак. Р.“ და „Рус. Сл.“.

გომის ხინდიკას: „საქ.“, „სახ. ფურც.“ და „ზაკ. რ.“—1.

სოფლად ვაგვილავს: „საქ.“, „სახ. ფურც.“ და „ზაკ. რ.“.

გომის ვაჭრებს: „საქ.“—1, „სახ. ფურც.“—4 და „ზაკ. რ.“—1, „სასულ. ვაზეთი“.

წამი: „ლ.“—„ახრი“, გ. ბ. ტატი.—„სახ. ფურც.“, და ვიდოვს—„სახ. ფურც.“ და მასწ. ტაბატებს—„სახ. ფურც.“.

ვაგავს: „სახ. ფურც.“—2 ბევრბეგო. და მღვდელს.

სატივეში: ჩალაძეს—„სახ. ფურც.“. აღში: მასწ. ჩიტაქვს—„Кавკ.“ გიორ. მაქარ.—„სახ. ფურც.“, არსენა კვირიკაქვს—„სახ. ფურც.“ და არჩილ ლოლაქვს—„სახ. ფურც.“.

მობისში: მღვდ. ხახუტაშვილს „სახ. ფურც.“.

ამისში: თ-დ ოქ. ამირ.—„საქ.“ და სასოფ. მღვდ. გიორგაძეს—„სახ. ფურც.“.

ბრეძაში: მაკირენ მუსხელაშვილს „სახ. ფურც.“.

აბანოში: კ. ბაგრ.—„საქარ.“ თამარაშენში, ცეკონისში და ცნობლებში: ფალავანდ-ფრონისის „საქარ.“ 8, „სახ. ფურც.“—5, „თეატ. და ცხოვრ.“—3 „განათლ.“—1, „გეგ.“—1, „ნაკად.“—1, „მოსავ.“—2, „ზ. რ.“—2, „Нива“—2, „Сел. Хоз.“—1, „Жур. для хоз.“—1. მღვდელს მარანაშვილს—საქ.

ავლეში, თ-დ კ. მ. ამირაგის: „Кавк.“ „Тиф. Лис.“, „Зак. Р.“, „Рус. Сл.“, „სახ. ფურც.“ და „განათლებ.“ მღვდ. ლვადაქვს—„სახ. ფ.“. მკურნალს თურქესტანიშვილს—„სახ. ფ.“. მასწავ. სალარაძეს—„სახ. ფურც.“. საწ. ყუმუქს—„საქარ.“ სასოფ. მანკს—„საქ.“.

ტყის უბანში ლუკა ნამგალაძეს—„საქართველო“.

თიღვაში. მღვდელს ტრანკაძეს—„სახ. ფურც.“.

„საქართველო“ მოხდით საზოგადოებებს—წყისი, აღის, აბისის, ატოცის, ლორბის და ოქონისა.

ატოცში—ვანი როსტომოვს—„ახ.“.

ურნალ-ვაზეთებსა და წერლების დაგზავნა სად. გომიდან მოწყობილია. ვაზ. პორტალიონი არტემ გელაშვილი გომიდან ფრონის ხეობებში ოკ ვერსხედ კვირა ორჯელ ქვეითით დადის და ყველა ოჯახში დააქვს.

ვაზეთების დამტარებელს მოუთმენლად ელიან და თუ დაავიანია, ბევრს საყვედურებს მიიღებს ხოლმე.

ხანდახან ვაზეთი ივარგება, მაშინ პორტალიონს გელაშვილს უშარდებიან, ცემასაც უქაიდან, ბოლოს ისევ თავს მართლულობს ხოლმე.

დატვირთული ჩინთაში ურნალ-ვაზეთი ან რაიმე ნივთით, მხარზედ ვადაკიდული მდ. ფრონეებში ყინვა-ძანძხში ტოპავს მუხლამდის, მიადაგება რომელიმე ოჯახს, უძახის: „ფომტა მოვიდაო“.

მის ვასამარჯლოდ ყველა ხელის მომწერი ან წერილის მიმღები თვეში ან შაურს ადღეს.

სიძვირესთან ბრძოლა. სიძვირესთან ბრძოლა—ეს მწვევე საკითხია ყველასათვის ხელმოკლე, მე-

ტარდ, დაბეჭდი მცხოვრებლებისათვის, რომელიც თავის ხელობით ცხოვრება უსწორდებიან, მეტად მძიმე მდგომარეობაში იმყოფებიან.

სოფლის მცხოვრებლებს კიდევ არაუშვას რა, მათ შეეძლია და ცხელი ღობელი მიინც აქეთ, ვერცხი, ქათამი ვიშოვებდნენ, ესენი მუდამ მონასტრისა არ არიან, ხანდახან თუ დასკირდებიან ნავთი, მარილი და ჩასაცემლი, სხვა-მხრივ ვერ კიდევ არა უშვან რა.

დაბეჭდი მცხოვრებნი დაბალი ხალხი, ხელოსანი და წვრილი ვაჭრები, რომელნიც ყოველ დღე მონასტრისა არიან, დღით-დღე არსებით საწოვად ვაგვს ემსახურებიან.

ესამტე აბახი ვითი ფქვილი ვახდა, ცხრა აბახი სიმინდი!

სოფლად ბევრს აქვს შივა და შივ ვასაცხედ ქონახელი, არა ჰყიდიან, კიდევ უქიდან დასების აწევს.

ატოცში გიორგი გოგოჭვილს ჰქონია 500 ფ. სიმინდი ვასაცხედ, მივიდნენ მასთან ოსები, რომელსაც დავალებული ჰქონდათ სოფლებისაგან ვამოსაკვები სიმინდი შეეძინათ ახლო მოსულადმის, შეადიეს 7 მ. 50 კაპ. კოდში.

გოგოჭვილმა ვადაპირი უარი უთხრა: „არა ვყიდიო“.

ბევრი დადის სოფლად, ეძებს ქირახალხს, ქირახალხის პატრონიც ფქვილს: „რახე აგქარდ, ფუთი სამ მანეთად ვახებდა, მაშინ ვაყიდიო“.

დღევანდელ ვერაფერს დაეკარები, ყველაფერს ცეცხლი მოუკლდეს, ქალამანი 1 მ.—1 40 კ. ერთი წყელი ფასობს 1 მასრა, რომელიც წინეთ ფასობდა თორმეტ აბახში, ეხლა ვახდა—12-15 მანეთი, ჩუსტი ოთხ აბახთან—ოთხი მანეთი ვახდა.

სოფლად ხომ ვეღარა მიეკარები,

შაურათ ორი ვერცხია, ქათამი—1 მ. 40 კ. ინდური—4-5 მან. ფასობს, ვრობ ვიროვანქა—1 მ. 20 კაპ. ყველ ვარგავს—40 კ.

ბაკურიანისკენ სიმინდი სამ მანეთზე ავიდა ფუთი. ცხენალში ერთი ფუთი შეშა ფასობს 8 მანეთად; მეტადრე ცხენალის ურები ჩაკვირდნენ ულ მდგომარეობაში, აღარ იციან თავი როგორ დაახვიონ, თავიანთი არწინით, იმდენი აღარ შეუძლიათ, რომ ვაუშენენ პირველ არსებში მოთხოვნილებას. ყოველ პარასკედი ურების უბანში საწოვად რომ შედის, პირდაპირ ქრისტეს ტრილია, ხახვარი ფუთობით ფქვილსა ყიდულობენ და ამით მეორე პარასკედადის თავი უნდა ცხენან.

სოფლად მცხოვრებელს ჩვეულებული თუ უნდებოდა თვეში სამი მანეთი სასყიდლო ძველ ფასობაზედ, ეხლა მის მესამედს თუ იყიდის. მოუკლო ყველავერ ხარჯს, ეკონომიას ეწვევა: სოფლებს, სიმინდს, ფხვსველს უძღვები.

დას! ვაჭირებშია ხალხი და ბევრი მღვდელსაც სარგებლობს ამით. რითი დაიხსნან თავი? ერთად-ერთი კოოპერატიული ლქნების ვაგრცელება მის წინააღმდეგ, კიდევ მიჰყვება ხელი.

ავლეში დაარსდა კოოპერატიული სამიურნო ამანავობა საჭირო ნივთებისა და საქონლის სყიდვის ვაყიდვის მარტში მოქმედებას დაიწყებს, წლიური საწვერო ვადასახალი 1 მან. პა ოთხი თუმანია, უკვე 150-ზე მეტ წვერი ჩაეწერა, უფრო ვახობს.

Legatus.
(დასასრული იქნება)

